

*Навчально-методичні  
матеріали*



**Петровська Ірина Ігорівна**

**ПОДАТКОВЕ ПРАВО**

*методичні вказівки для самостійної роботи  
студентів денної форми навчання*

*Івано-Франківськ, 2019*



*МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ*  
*Вищий державний навчальний заклад*  
*«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ*  
*СТЕФАНИКА»*

*Навчально-науковий юридичний інститут*

**Кафедра конституційного, міжнародного та адміністративного права**

**Петровська Ірина Ігорівна**

**ПОДАТКОВЕ ПРАВО**  
**методичні вказівки для самостійної роботи**  
**студентів денної форми навчання**

Івано-Франківськ, 2019

**ББК 67.301**

**П 30**

Рекомендовано до друку вченою радою навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №7 від 6 березня 2019 року).

Рецензенти:

- завідувач кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені В.Стефаника.  
к.ю.н., доцент

***Розвадовський Володимир Іванович***

- голова науково-методичної ради навчально-наукового юридичного інституту, доцент кафедри трудового, аграрного та екологічного права Прикарпатського національного університету імені В.Стефаника.  
к.ю.н., доцент

***Мороз Галина Василівна***

**П30 Петровська І.І. Податкове право України: методичні вказівки для самостійної роботи (для студентів денної форми навчання) [текст].** Івано-Франківськ: *навчально-науковий юридичний інститут* Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2019. 19 с.

Вказівки розроблені на основі навчального плану та призначені для забезпечення самостійної роботи студентів з курсу «Податкове право України».

В посібнику викладені методичні вказівки для підготовки кожної з тем курсу, література та нормативно-правові акти, завдання для самостійної роботи, контрольні питання. До кожної теми поданий перелік літератури, до якого включена монографічна література та інші наукові джерела по темі, що забезпечують поглиблений аналіз відповідних питань.

Методичні вказівки призначені для студентів, аспірантів, викладачів.

ББК 67.301

© Петровська І.І., 2019

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2019

## ВСТУП

Сучасна податкова політика держави – це, насамперед, формування і застосування затверджених на законодавчому рівні економічних інструментів і відповідних рішень, призначених сприяти зростанню надходження платежів до бюджету, а також врахування змін чинної податкової системи, визначення механізму обчислення, сплати і зарахування платежів до бюджетів. При цьому, податкова політика провадиться в життя через податкове законодавство та відображає політичні, правові та економічні процеси, які супроводжують процес становлення правової держави з ринковою економікою, а також адаптацію національного законодавства до міжнародних норм та стандартів.

Організація самостійної роботи полягає у наступному:

По-перше, міцні знання закріплюються в пам'яті при багаторазовому повторенні, тому необхідно систематично і планомірно вивчати навчальний курс у повному обсязі, а перед модулем (іспитом) тільки освіжити матеріал у пам'яті, привести його в систему.

По-друге, організація самостійної роботи ґрунтується на попередніх (базових) знаннях. Важливо дотримуватися принципу зустрічної активності студентів на лекції: «Мало слухати - треба чути, мало дивитися - треба бачити», оскільки в процесі будь-якої діяльності виникають кризи уваги.

По-третє, для раціоналізації використання часу доцільно проводити його аналіз і виявляти раціональність тих чи інших витрат. Рекомендується така орієнтовна структура використання часу протягом доби для студентів: аудиторна робота - 8 год., самостійна й індивідуальна робота - 4 год., вільний час - 4 год., сон - 8 год. Періодично (погодинно) необхідно робити невеликі перерви (5-10 хв.). Найкращий відпочинок - фізично активний.

Самостійна робота з навчальної дисципліни «Податкове право» розроблено відповідно до програми та плану навчальної дисципліни. Для опрацювання курсу важливо забезпечити правильну організацію як безпосереднього проведення семінарських занять, так і самостійної роботи студентів при підготовці до них. При цьому, основною метою є глибше, детальніше розуміння норм законодавства про адміністративні послуги, їх теоретичного підґрунтя, системний аналіз механізмів реалізації, вміння плумачити і застосовувати фінансово-правові приписи.

Податкове право є підгалуззю фінансового права, що регулює основи формування доходної частини бюджетної системи країни та регламентує відносини, що пов'язані з рухом грошових коштів від платників податків та зборів до бюджетів відповідного рівня. Норми податкового права характеризуються публічністю державних фінансів та регулюють діяльність зі стягування податкових платежів для загальнодержавних та регіональних потреб. Податкове право являє собою сукупність норм, що регулюють суспільні відносини у сфері справляння податків та обов'язкових платежів до

бюджетів та державних цільових фондів, встановлюючи при цьому права, обов'язки та відповідальність сторін.

Основними джерелами цієї галузі виступають такі чинні нормативні акти, як Конституція України; Податковий кодекс України, а також ряд інших національних та міжнародних актів.

Дисципліна «Податкове право України» має надзвичайно велике значення для підготовки фахівців з юридичних спеціальностей, оскільки надає необхідні правові основи, без яких неможливе повноцінне засвоєння знань в галузі фіскальної діяльності держави, в тому числі й тих, що мають пріоритетне значення у підготовці фахівців в галузі права. Зокрема, це знання у сфері бюджетного планування, податкового законодавства, тощо. Тому, дуже важливо допомогти студентам-правознавцям систематизувати основні загальнотеоретичні правові знання та положення нормативно-правових актів.

Також, важливою умовою успішного засвоєння студентами змісту основних інститутів податкового права є не тільки ознайомлення з системою законодавства, а й формування навичок практичного опрацювання нормативних актів, дослідження динаміки їх зміни та оновлення.

Навчальна дисципліна «Податкове право» спрямована на формування у студентів правового світогляду та відповідного мислення категоріями, що відображають специфіку фіскальної політики, закріплення необхідних юридичних знань з метою вирішення конкретних питань практичної діяльності щодо податкової системи держави, забезпечення фіскальної дисципліни та правопорядку.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

- знати:
  - проблемні питання теорії, практики та законотворчості в сфері податкових правовідносин;
  - діюче податкове законодавство та основні напрямки його вдосконалення, відображені в законопроектах;
  - основні поняття і елементи правового механізму податкової системи держави;
  - особливості правового регулювання окремих видів податків.
- вміти:
  - порівнювати і аналізувати норми податкового законодавства;
  - тлумачити і застосовувати чинне податкове законодавство;
  - узагальнювати податково-правову практику та робити відповідні висновки;
  - давати юридичну кваліфікацію відносинам, що пов'язані з правовими відносинами у податковій сфері.

## **ТЕМА №1. ЗМІСТ ПОДАТКІВ ТА СТРУКТУРА ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ**

Податок як складна економічна категорія, виражає реально існуючі суспільні відносини – фінансові та правові. При визначенні сутності податків, необхідно усвідомити, що вони стосуються грошових відносин.

Податкова система безпосередньо взаємопов'язана з державою. З однієї сторони держава, за допомогою права, визначає систему, види, принципи податків. З другої сторони, за допомогою оподаткування та реалізації ефективної фіскальної політики, забезпечується існування держави та виконання усіх її завдань та функцій.

Аналіз світового законодавства з оподаткування свідчить, що поняття «податок» може застосовуватися в широкому і вузькому значенні. У широкому розумінні до податку прирівнюють всі вилучення, які спрямовуються на фінансування публічних витрат. Це можуть бути і мито, і збори, і внески тощо. Такий підхід до поняття податку знаходить своє відображення і безпосередньо в конституціях різних країн. Наприклад, ст. 68 Конституції Князівства Ліхтенштейн проголошує, що не можуть без згоди парламенту бути встановлені жодні податки і жодне інше обкладання чи зобов'язання, як би воно не називалося.

Податок у вузькому розумінні — це один із видів обов'язкових платежів, наділений лише йому властивими ознаками. Наприклад, відповідно до ст. 22 Конституції Ірландії місцеві збори не вважаються податками.

**Податок** — це обов'язковий, індивідуально безоплатний платіж до державного чи місцевого бюджетів, що сплачується фізичними та юридичними особами в порядку та строки, визначені в податковому законі

### **Питання для самопідготовки:**

1. Податок як економічна та правова категорія.
2. Перспективи вдосконалення податкової системи України

### **Контрольні питання:**

1. Назвіть історичні назви податкових платежів.
2. Види нормативно-правових актів податкової сфери

### **Література:**

1. Пришва Н.Ю. Податкове право. Підручник – К.: Юрінком Інтер., 2010 - 368 с.
2. Кучерявенко М.П. Податкове право України: Підручник. / М.П. Кучерявенко. - Харків: Право, 2013. - 536 с
3. Бандурка О. М., Понікаров В. Д., Попова С. М. Податкове право. Навч. посіб. / О.М. Бандурка, В. Д. Понікаров, С. М. Попова – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 312 с.
4. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України: у 3 т. / кол. авторів [заг. ред. М.Я. Азарова] – 2-ге вид. доп. та переробл. - К. Міністерство фінансів України; Національний університет ДПС України, 2011. – Т.1. – 590 с.; Т.2. – 942 с.; Т.3. – 742 с.
5. Податкові пільги: зб. законодавства / уклад. В.С. Ковальський, О.С.

Демський. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 392 с.

6. Майстренко О. Прийняття Податкового кодексу як шлях до ефективності системи оподаткування в Україні // Право України. – 2010. – № 6. – С.128

7. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. — К.: НІОС, 2001.— 416 с.

8. Всё начиналось с десятины: этот многоликий налоговый мир. Пер. с нем. / Общ. ред. и вступ, ст. Б.Е. Ланина. — М.: Прогресс, 1992. — 408 с.

9. Герчаківський С.Д. Місцеве оподаткування в Україні: традиції, реалії та напрями удосконалення // Фінанси України. — 2003. — №2. — С 44-49.

10. Черник Д.Г. Налоги в рыночной экономике. — М.: Финансы, ЮНИТИ, 1997. — 383 с.

11. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. — К.: НІОС, 2001.— 416 с.

12. Всё начиналось с десятины: этот многоликий налоговый мир. Пер. с нем. / Общ. ред. и вступ, ст. Б.Е. Ланина. — М.: Прогресс, 1992. — 408 с.

13. Герчаківський С.Д. Місцеве оподаткування в Україні: традиції, реалії та напрями удосконалення // Фінанси України. — 2003. — №2. — С 44-49.

14. Крисоватий А.І. Теоретичні засади податку як соціально-економічної категорії // Фінанси України. — 2003. — №2. — С 4-Ю.

15. Черник Д.Г. Налоги в рыночной экономике. — М.: Финансы, ЮНИТИ, 1997. — 383 с.

#### **Нормативно-правові акти:**

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №30.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року. – К.: Алерта; Центр учбової літератури, 2017. –584 с.

## **ТЕМА № 2. ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ ПОДАТКОВОГО ПРАВА. ПОДАТКОВИЙ ПРОЦЕС.**

Податкове право є провідним фінансово-правовим інститутом, норми якого врегульовують відносини з приводу встановлення, введення та справляння податків, тобто відносини, які складаються у процесі фінансової діяльності держави при залученні коштів до бюджету.

*Податкове право являє собою* відносно самостійний сектор фінансового права і займає автономне положення щодо інших інститутів та підгалузей цієї галузі. Певна відмежованість його полягає в регулюванні дуже специфічного виду суспільних відносин. Замкнутість, відмежованість податкового права менш виражена, порівняно з іншими галузями, оскільки у взаємодії з іншими інститутами здійснюється загальне регулювання відносин, що складають предмет фінансового права. Тому тільки разом з іншими інститутами податкове право забезпечує загальне галузеве регулювання.

Взаємодія з іншими інститутами фінансового права передбачає певні відносини субординації. Самостійні підрозділи всередині податкового права



свідчать про складний характер цього інституту. Внутрішня організація інституту податкового права, характер охоплюваного ним нормативного матеріалу передбачає наявність певної структури цього інституту. Природно, що структура інституту податкового права визначається багатьма деталями, однак вона підпорядкована низці загальних принципів.

**Питання для самопідготовки:**

1. Податкова діяльність уповноважених суб'єктів як основа податкового процесу.
2. Підходи до місця податкового права в системі права України

**Контрольні питання:**

1. Поняття та порядок надання податкових роз'яснень.
2. Поняття та види джерел податкового права.

**Література:**

1. Пришва Н.Ю. Податкове право. Підручник – К.: Юрінком Інтер., 2010 - 368 с.
2. Податкове право України: навч. пос. / за заг. ред. Кучерявенка М.П. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. – 483 с.
3. Податкове право України // за заг. ред. Воронової Л.К., Кучерявенка М.П. – К.: Правова єдність. – 2009. – 485 с.
4. Кучерявенко М.П. Податкове право. Академічний курс. – К.: Правова єдність, 2008. – 701 с.
5. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. — К.: НІОС, 2001.— 416 с.
6. Герчаківський С.Д. Місцеве оподаткування в Україні: традиції, реалії та напрями удосконалення // Фінанси України. — 2003. — №2. — С 44-49.
7. Науково-практичний коментар Податкового кодексу України. У 2 т. – Т.1 – К.: Професіонал, 2011. – 1900с.

**Нормативно-правові акти:**

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №30.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року. – К.: Центр учбової літератури, 2017. –572 с.

**ТЕМА № 3. ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ.**

Податкова система держави не може ефективно функціонувати без належно побудованої структури та чіткого розподілу повноважень податкових органів. Фінансово-правовий примус є одним з елементів публічної влади, може здійснюватись різноманітними заходами (в межах закону). Податкові органи зобов'язані здійснювати облік платників податків, податкову реєстрацію та наділені правом контролю за платниками податків.

З метою забезпечення невідворотності сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів держава здійснює заходи щодо: створення такої системи справляння податків (обов'язкових платежів), яка б заохочувала платника у своєчасному та повному виконанні ним обов'язку зі сплати

платежів; формування дієвого контрольного апарату, наділеного владними повноваженнями, включаючи можливість застосування заходів примусу до іншої сторони фінансових правовідносин; встановлення заходів фінансово-правової, адміністративно-правової та кримінально-правової відповідальності за порушення учасником припису фінансово-правової норми щодо обов'язковості сплати податку, збору, внеску чи іншого обов'язкового платежу.

**Питання для самопідготовки:**

1. Зміст податкових правовідносин.
2. Правовий статус контрольно-податкових органів

**Контрольні питання:**

1. Розмежуйте поняття «право» та «обов'язок»
2. Адміністративний арешт майна платника податку: поняття, умови застосування.

**Література:**

1. Бандурка О. М., Понікаров В. Д., Попова С. М. Податкове право: науково-практичний посібник / Бандурка О.М., Полікарпов В.Д., Попова С.М. – К. : ЦУЛ, 2012. – 302 с.
2. Кучерявенко М.П. Податкове право України: Підручник. / М.П. Кучерявенко. - Харків: Право, 2013. - 536 с
3. Бандурка О. М., Понікаров В. Д., Попова С. М. Податкове право. Навч. посіб. / О.М. Бандурка, В. Д. Понікаров, С. М. Попова – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 312 с.
4. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України: у 3 т. / кол. авторів [заг. ред. М.Я. Азарова] – 2-ге вид. доп. та переробл. - К. Міністерство фінансів України; Національний університет ДПС України, 2011. – Т.1. – 590 с.; Т.2. – 942 с.; Т.3. – 742 с.
5. Податкові пільги: зб. законодавства / уклад. В.С. Ковальський, О.С. Демський. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 392 с.
6. Воронова Л.К. Фінансове право України: Підручник. – К.: Прецедент, 2006. – 448 с
7. Майстренко О. Прийняття Податкового кодексу як шлях до ефективності системи оподаткування в Україні // Право України. – 2010. – № 6. – С.128
8. Науково-практичний коментар Податкового кодексу України (Розділи 1-4) [Текст]. – Том 1. / Безрудченко С.М., Клименко О.І. та інші . – К. : Професіонал, 2011. – 928 с.
9. О.П. Орлюк. Фінансове право: академічний курс: Підручник, - К.: Юрінком Інтер, 2010. - 808 с.
10. Податкове право України. Кредитно-модульний курс: навч. посіб. / за ред. Л. К. Воронової, М. П. Кучерявенко. — К.: Правова єдність, 2009. — 485 с.
11. Пришва Н.Ю. Податкове право. Підручник – К.: Юрінком Інтер., 2010 - 368 с.

12. Самсін І. Підстави виникнення податкового зобов'язання за Податковим кодексом України. – 2011. - № 3. – С.179
13. Марченко В. Б., Легкова М. Ф. - Податкове право: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2004. — 225 с.
14. Основи податкового права: Навчальний посібник / За ред. проф. Кучерявенко М.П. — Харків: НЮАУ, 2003. – 443 с.

#### **Нормативно-правові акти:**

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №30.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року. – К.: Центр учбової літератури, 2017. –572 с.
3. Науково-практичний коментар Податкового кодексу України. У 2 т. – Т.1 – К.: Професіонал, 2011. – 1900с.
4. Закон України «Про забезпечення вимог кредиторів і реєстрації обтяжень» від 18.11.2003 р. // ОФУ .- 2003. - №52. – Ст.2734
5. Порядок застосування адміністративного арешту активів платників податків: затверджений наказом ДПА України від 25.09.2001р. , № 386 // ОФУ. – 2001. - №41. – Ст.272
6. Порядок координації проведення планових виїзних перевірок органами виконавчої влади, уповноваженими здійснювати контроль за нарахуванням і сплатою податків та зборів (обов'язкових платежів): затверджений постановою КМУ від 21 липня 2005 року № 619 // ОФУ.- 2005 .- №30. – ст.1803.
7. Порядок оформлення результатів невиїзних документальних, виїзних планових та позапланових перевірок з питань дотримання податкового валютного та іншого законодавства: затверджений наказом ДПА України від 10 серпня 2005 року № 327. // ОФУ. – 2005. - №35. – Ст.166

#### **ТЕМА № 4. ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ**

На платників податків у країні покладаються, в основному, обов'язки, основним з яких є обов'язок сплатити визначені суми податків в повному обсязі та у визначені законодавством строки. Основною ознакою прав платників податків є те, що вони є похідними від їх обов'язків.

Ефективна дія системи оподаткування неможлива без інституту відповідальності. Кожен з суб'єктів податкових правовідносин повинен дотримуватись приписів норм податкового права.

На платників податку відповідно до чинного законодавства покладаються переважно обов'язки, серед яких основний — сплатити визначені суми податків у повному обсязі та у встановлені законодавством строки.

Права, якими наділено платників, є нечисленними, їх основна ознака — права мають похідний від обов'язків характер. Права перелічені в ст. 17 Податкового кодексу, зокрема серед прав платників податку найбільш

заслужують на увагу: право на відстрочення (розстрочення) податкового обов'язку; право на повернення надміру сплачених сум податків (інших обов'язкових платежів) (ст.43 ПК); право на оскарження та на перегляд рішень контролюючих органів; право на ознайомлення з актом перевірки та подання зауважень до акта; право подавати документи, що підтверджують право платника на податкові пільги тощо.

#### **Питання для самопідготовки:**

1. Право на оскарження діяльності податкових органів. Порядок оскарження.
2. Відмінності в правовому статусі резидентів та нерезидентів у сфері оподаткування.

#### **Контрольні питання:**

1. Що таке податкова вимога?
2. Назвіть види платників податків та особливості застосування положень Податкового кодексу до них.

#### **Література:**

- 1) Кучерявенко М.П. Податкове право України: Підручник. / М.П. Кучерявенко. - Харків: Право, 2013. - 536 с
- 2) Бандурка О. М., Понікаров В. Д., Попова С. М. Податкове право. Навч. посіб. / О.М. Бандурка, В. Д. Понікаров, С. М. Попова – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 312 с.
- 3) Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України: у 3 т. / кол. авторів [заг. ред. М.Я. Азарова] – 2-ге вид. доп. та переробл. - К. Міністерство фінансів України; Національний університет ДПС України, 2011. – Т.1. – 590 с.; Т.2. – 942 с.; Т.3. – 742 с.
- 4) Податкові пільги: зб. законодавства / уклад. В.С. Ковальський, О.С. Демський. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 392 с.
- 5) Воронова Л.К. Фінансове право України: Підручник. – К.: Прецедент, 2006. – 448 с
- 6) Майстренко О. Прийняття Податкового кодексу як шлях до ефективності системи оподаткування в Україні // Право України. – 2010. – № 6. – С.128
- 7) Науково-практичний коментар Податкового кодексу України (Розділи 1-4) [Текст]. – Том 1. / Безрудченко С.М., Клименко О.І. та інші . – К. : Професіонал, 2011. – 928 с.
- 8) Пришва Н. Ю. Відповідальність за порушення податкового законодавства / Н. Ю. Пришва // Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наук. пр. — К.: Ін-т міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2001. — Вип. 28. - Ч. 3. - С. 132-141.
- 9) Пришва Н. Ю. Штрафи як вид державних доходів: правовий аспект /Н. Ю. Пришва // Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. — 2002. — Вип. 154. — С. 79—82.

#### **Нормативно-правові акти:**

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №30.

2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року. – К.: Центр учбової літератури, 2017. –572 с.

## **ТЕМА №5. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА**

Податковий кодекс запровадив новий поділ видів відповідальності за порушення податкових відносин: адміністративну, кримінальну та фінансову. При цьому адміністративна визначена Кодексом України про адміністративні правопорушення, кримінальна – Кримінальним кодексом України, а фінансова – Податковим кодексом (і за своїм змістом та науковим тлумаченням може визнаватись специфічною групою тієї ж адміністративної відповідальності).

### **Питання для самопідготовки:**

1. Роль Податкового кодексу для відповідальності платників податків.
2. Відмінності відповідальності резидентів та нерезидентів у сфері оподаткування.
3. Види відповідальності за порушення податкового законодавства.

### **Контрольні питання:**

- Що таке податкове правопорушення?
- Назвіть види форм об'єктивної сторони складів правопорушень податкового законодавства

### **Література:**

1. Кучерявенко М.П. Податкове право України: Підручник. / М.П. Кучерявенко. - Харків: Право, 2013. - 536 с

2. Бандурка О. М., Понікаров В. Д., Попова С. М. Податкове право. Навч. посіб. / О.М. Бандурка, В. Д. Понікаров, С. М. Попова – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 312 с.

3. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України: у 3 т. / кол. авторів [заг. ред. М.Я. Азарова] – 2-ге вид. доп. та переробл. - К. Міністерство фінансів України; Національний університет ДПС України, 2011. – Т.1. – 590 с.; Т.2. – 942 с.; Т.3. – 742 с.

4. Податкові пільги: зб. законодавства / уклад. В.С. Ковальський, О.С. Демський. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 392 с.

5. Воронова Л.К. Фінансове право України: Підручник. – К.: Прецедент, 2006. – 448 с

6. Майстренко О. Прийняття Податкового кодексу як шлях до ефективності системи оподаткування в Україні // Право України. – 2010. – № 6. – С.128

7. Науково-практичний коментар Податкового кодексу України (Розділи 1-4) [Текст]. – Том 1. / Безрудченко С.М., Клименко О.І. та інші . – К. : Професіонал, 2011. – 928 с.

8. Пришва Н. Ю. Відповідальність за порушення податкового законодавства / Н. Ю. Пришва // Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наук. пр. — К.: Ін-т міжнародних відносин Київського національного ун-ту імені Тараса Шевченка, 2001. — Вип. 28. - Ч. 3. - С. 132-141.

9. Пришва Н. Ю. Штрафи як вид державних доходів: правовий аспект /Н. Ю. Пришва // Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. — 2002. — Вип. 154. — С. 79—82.

#### **Нормативно-правові акти:**

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №30.

2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року. — К.: Центр учбової літератури, 2017. —572 с.

### **ТЕМА 6. ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ.**

Оподаткування фізичних осіб в нашій країні залежить від їх правового статусу. Якщо фізична особа має спеціальний правовий статус, наприклад є державним службовцем чи займається адвокатською діяльністю (іншою професійною діяльністю) її податкова декларація матиме особливості, які потрібно буде зазначити у формах податкових декларацій платників податку на доходи.

#### **Питання для самопідготовки:**

1. Історія походження та правового регулювання податку на прибуток (оподаткування юридичних осіб).

2. Сутність та зміст податкової знижки її порівняння податковою пільгою

#### **Контрольні питання:**

1. Податкова соціальна пільга: поняття, умови отримання.

2. Податкова знижка: поняття, умови застосування.

#### **Література:**

1. Пришва Н.Ю. Податкове право. Підручник — К.: Юрінком Інтер., 2010 - 368 с.

2. Податкове право України: навч. пос. / за заг. ред. Кучерявенка М.П. — К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. — 483 с.

3. Податкове право України // за заг. ред. Воронової Л.К., Кучерявенка М.П. — К.: Правова єдність. — 2009. — 485 с.

4. Кучерявенко М.П. Податкове право України: Підручник. / М.П. Кучерявенко. - Харків: Право, 2013. - 536 с

5. Бандурка О. М., Понікаров В. Д., Попова С. М. Податкове право. Навч. посіб. / О.М. Бандурка, В. Д. Понікаров, С. М. Попова — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 312 с.

6. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України: у 3 т. / кол. авторів [заг. ред. М.Я. Азарова] — 2-ге вид. доп. та переробл. - К. Міністерство фінансів України; Національний університет ДПС України, 2011. — Т.1. — 590 с.; Т.2. — 942 с.; Т.3. — 742 с.

7. Податкові пільги: зб. законодавства / уклад. В.С. Ковальський, О.С. Демський. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 392 с.

8. Майстренко О. Прийняття Податкового кодексу як шлях до ефективності системи оподаткування в Україні // Право України. – 2010. – № 6. – С.128

9. Науково-практичний коментар Податкового кодексу України (Розділи 1-4) [Текст]. – Том 1. / Безрудченко С.М., Клименко О.І. та інші. – К.: Професіонал, 2011. – 928 с.

#### **Нормативно-правові акти:**

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №30.

2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року. – К.: Центр учбової літератури, 2017. –572 с.

### **ТЕМА 7. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК.**

Вивчаючи податок на прибуток підприємств студентам варто звернути уваги на законодавство та основні поняття даної теми, а саме їх законодавчі визначення. Податок з доходів фізичних осіб регулюється новим податковим законодавством, яке необхідно опрацювати при підготовці до заняття.

Енциклопедія визначає: Прибуток — це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. (англ. Profit) — чистий прибуток після сплати податків. Сума, на яку зріс власний капітал компанії за даний період в результаті діяльності цієї компанії.

Прибуток — частина вартості додаткового продукту, виражена в грошах; частина чистого доходу; грошовий вираз вартості реалізованого чистого доходу, основна форма грошових накопичень господарського суб'єкта. Прибуток — одне з основних джерел формування фінансових ресурсів підприємства та формування фондів грошових коштів підприємства. На операційну діяльність використовується близько 95 % прибутку.

Роль прибутку в умовах ринку виявляється в таких рисах:

— прибуток є рушійною силою функціонування та розвитку економіки, основним спонукальним мотивом підприємницької діяльності

— прагнення отримати прибуток сприяє ефективному розподілу та використанню ресурсів, упровадження досягнень науково-технічного прогресу, скороченню витрат, поліпшенню якості продукції та її споживчих властивостей.

— прибуток є джерелом розширення суспільного виробництва, примноження національного багатства та задоволення потреб суспільства, що зростають.

#### **Питання для самопідготовки:**

1. Історія походження та правового регулювання податку на прибуток (оподаткування юридичних осіб).

2. Особливості включення до бази оподаткування об'єктів амортизації при визначенні прибутку юридичної особи.

**Контрольні питання:**

1. Назвіть категорії платників податку на прибуток.
2. Чи може бути платник податку на прибуток платником інших податкових платежів?

**Література:**

1. Пришва Н.Ю. Податкове право. Підручник – К.: Юрінком Інтер., 2010 - 368 с.
2. Податкове право України: навч. пос. / за заг. ред. Кучерявенка М.П. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. – 483 с.
3. Податкове право України // за заг. ред. Воронової Л.К., Кучерявенка М.П. – К.: Правова єдність. – 2009. – 485 с.
4. Кучерявенко М.П. Податкове право України: Підручник. / М.П. Кучерявенко. - Харків: Право, 2013. - 536 с
5. Бандурка О. М., Понікаров В. Д., Попова С. М. Податкове право. Навч. посіб. / О.М. Бандурка, В. Д. Понікаров, С. М. Попова – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 312 с.
6. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України: у 3 т. / кол. авторів [заг. ред. М.Я. Азарова] – 2-ге вид. доп. та переробл. - К. Міністерство фінансів України; Національний університет ДПС України, 2011. – Т.1. – 590 с.; Т.2. – 942 с.; Т.3. – 742 с.
7. Податкові пільги: зб. законодавства / уклад. В.С. Ковальський, О.С. Демський. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 392 с.
8. Майстренко О. Прийняття Податкового кодексу як шлях до ефективності системи оподаткування в Україні // Право України. – 2010. – № 6. – С.128
9. Науково-практичний коментар Податкового кодексу України (Розділи 1-4) [Текст]. – Том 1. / Безрудченко С.М., Клименко О.І. та інші . – К. : Професіонал, 2011. – 928 с.

**Нормативно-правові акти:**

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №30.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року. – К.: Центр учбової літератури, 2017. –572 с.

**ТЕМА 8. ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ТА ЙОГО ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ.**

При підготовці до даного заняття необхідно опрацювати нормативно-правові акти щодо ПДВ та визначити норми законодавства, які необхідно застосувати в практичних завданнях.

Податок на додану вартість у податкових системах різних країн світу з'явився тільки декілька десятиліть тому. Традиційно родоначальником цього платежу вважається Франція. Саме французьким вченим економістом Лоре в



1954 р. було розроблено схему справляння податку на додану вартість, який з 1958 р. став складовою податкової системи Франції. Однак перші пропозиції щодо використання показників доданої вартості у податкових цілях висловлювались економістами різних країн ще задовго до 50-х років ХХ ст. Так, у 1919 р. Вільгельм фон Сіменс запропонував ввести до податкової системи Німеччини платіж, який він називав «покращеним податком з обороту».

На сьогодні податок на додану вартість належить до провідних платежів країн-членів Європейського Союзу. В 1967р. його було проголошено основним непрямим податком у цих країнах. До 1972 р. всі країни співтовариства повинні були внести податок на додану вартість до складу своїх податкових систем та законодавче врегулювати порядок його справляння. Наявність ПДВ у податковій системі є обов'язковою умовою для вступу держави до членів ЄС.

Наприкінці ХХ ст. податок на додану вартість став складовою податкових систем багатьох країн світу, не обмежуючись рамками Євросоюзу. Зокрема доцільність його справляння визнали Японія, Російська Федерація, Україна тощо.

#### **Питання для самопідготовки:**

1. Правове регулювання сплати ПДВ
2. Елементи ПДВ

#### **Контрольні питання:**

1. Для чого встановлюються непрямі податки?
2. Який порядок бюджетного відшкодування?

#### **Література:**

1. Пришва Н.Ю. Податкове право. Підручник – К.: Юрінком Інтер., 2010 - 368 с.
2. Кучерявенко М.П. Податкове право України: Підручник. / М.П. Кучерявенко. - Харків: Право, 2013. - 536 с
3. Бандурка О. М., Понікаров В. Д., Попова С. М. Податкове право. Навч. посіб. / О.М. Бандурка, В. Д. Понікаров, С. М. Попова – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 312 с.
4. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України: у 3 т. / кол. авторів [заг. ред. М.Я. Азарова] – 2-ге вид. доп. та переробл. - К. Міністерство фінансів України; Національний університет ДПС України, 2011. – Т.1. – 590 с.; Т.2. – 942 с.; Т.3. – 742 с.
5. Податкові пільги: зб. законодавства / уклад. В.С. Ковальський, О.С. Демський. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 392 с.
6. Науково-практичний коментар Податкового кодексу України (Розділи 1-4) [Текст]. – Том 1. / Безрученко С.М., Клименко О.І. та інші . – К. : Професіонал, 2011. – 928 с.
7. Науково-практичний коментар Податкового кодексу України. У 2 т. – Т.1 – К.: Професіонал, 2011. – 1900с.

#### **Нормативно-правові акти:**

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №30.

2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року. – К.: Алерта; Центр учбової літератури, 2017. –584 с.

## **ТЕМА 9. АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК. РЕНТНА ПЛАТА. ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОДАТОК**

*Акцизний податок* – непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених Податковим кодексом як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції).

Підакцизні товари(продукція) – товари з кодами згідно УКТ ЗЕД (українського класифікатора товарів зовнішньоекономічної діяльності), за які податковим законодавством встановлено ставки акцизного збору.

До підакцизних товарів належать:

- ☉ спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво;
- ☉ тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну;
- ☉ нафтопродукти, скраплений газ;
- ☉ автомобілі легкові, кузови до них, причепа та напівпричепа, мотоцикли.

*Рентна плата за користування надрами* - загальнодержавний платіж, який справляється у вигляді:

- ✓ рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин;
- ✓ рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.

Студентам для знайомлення та опрацювання необхідно розглянути окремі види рентної плати та їх елементи на основі спеціальних нормативно-правових актів.

### **Питання для самопідготовки:**

1. Мета впровадження акцизного податку (як податку на товари розкоші).
2. Доцільність встановлення екологічного податку.
3. Податкові пільги: види; критерії застосування; механізм реалізації.

### **Контрольні питання:**

1. Прямим чи непрямим податковим платежем виступає екологічний податок?
2. Що таке УКТ ЗЕД?

### **Література:**

1. Кучерявенко М.П. Податкове право України: Підручник. / М.П. Кучерявенко. - Харків: Право, 2013. - 536 с

2. Бандурка О. М., Понікаров В. Д., Попова С. М. Податкове право. Навч. посіб. / О.М. Бандурка, В. Д. Понікаров, С. М. Попова – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 312 с.

3. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України: у 3 т. / кол. авторів [заг. ред. М.Я. Азарова] – 2-ге вид. доп. та переробл. - К. Міністерство фінансів України; Національний університет ДПС України, 2011. – Т.1. – 590 с.; Т.2. – 942 с.; Т.3. – 742 с.
4. Податкові пільги: зб. законодавства / уклад. В.С. Ковальський, О.С. Демський. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 392 с.
5. Податкове право України // за заг. ред. Воронової Л.К., Кучеравенка М.П. – К.: Правова єдність. – 2009. – 485 с.
6. Кучерявенко М.П. Податкове право. Академічний курс. – К. : Правова єдність, 2008. – 701 с.
7. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. — К.: НІОС, 2001.— 416 с.
8. Герчаківський С.Д. Місцеве оподаткування в Україні: традиції, реалії та напрями удосконалення // Фінанси України. — 2003. — №2. — С 44-49.

**Нормативно-правові акти:**

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №30.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року. – К.: Центр учбової літератури, 2017. –572 с.

**ТЕМА 10. МІСЦЕВІ ПОДАТКОВІ ПЛАТЕЖІ. СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ**

Студентам для знайомлення та опрацювання необхідно розглянути окремі види податків та їх елементи на основі спеціальних нормативно-правових актів.

Спрощена система оподаткування є видом спеціального податкового режиму.

**Збором (платою, внеском)** є обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій.

Правове регулювання місцевих податків і зборів має певну специфіку, оскільки здійснюється на двох рівнях: на загальнодержавному і місцевому. По-перше, держава визначає вичерпний перелік таких обов'язкових платежів, коло платників, об'єкти оподаткування, граничні розміри ставок, тобто встановлює основи їх справляння, надаючи повноваження органам місцевого самоврядування на введення таких податків і зборів на відповідній території. По-друге, місцеві органи влади, реалізуючи надані державою повноваження, встановлюють і детально регламентують механізми справляння окремо кожного з податків і зборів, а також уводять їх у дію. Таке положення забезпечує захист місцевих бюджетів від необґрунтованого і безмежного тиску згори (держави). Таким чином, місцеві податки і збори — це обов'язкові

платежі, що установлюються державою, регламентуються і справляються органами місцевого самоврядування і надходять до місцевих бюджетів.

При законодавчому регулюванні системи місцевих податків і зборів слід враховувати низку факторів: 1) закріплення за місцевими бюджетами таких доходних джерел, що забезпечували б стабільне надходження доходів і фінансування власних повноважень місцевих органів; 2) сполучення інтересів держави і місцевого самоврядування, при обмеженні необґрунтованого впливу державної влади на місцеве оподаткування; 3) доцільність та обґрунтованість уведення місцевих податків і зборів на відповідній території; 4) домірність сум коштів, що надходять до бюджетів від таких податків і зборів з витратами по їхньому справлянню тощо.

#### **Питання для самопідготовки:**

1. Підстави, позитивні та негативні тенденції запровадження спрощеної системи оподаткування.
2. Характеристика законодавства у сфері спрощеної системи оподаткування та пільгового оподаткування.

#### **Контрольні питання:**

1. Для чого встановлюються спеціальні податкові режими?
2. Пільги щодо сплати плати за землю.
3. Спеціальний податковий режим: єдиний податок.
4. Види місцевих зборів
5. Порядок сплати місцевих податків і зборів
6. Способи та механізм справляння єдиного податку юридичних осіб.

#### **Література:**

- Пришва Н.Ю. Податкове право. Підручник – К.: Юрінком Інтер., 2010 - 368 с.
- Кучерявенко М.П. Податкове право України: Підручник. / М.П. Кучерявенко. - Харків: Право, 2013. - 536 с
- Бандурка О. М., Понікаров В. Д., Попова С. М. Податкове право. Навч. посіб. / О.М. Бандурка, В. Д. Понікаров, С. М. Попова – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 312 с.
- Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України: у 3 т. / кол. авторів [заг. ред. М.Я. Азарова] – 2-ге вид. доп. та переробл. - К. Міністерство фінансів України; Національний університет ДПС України, 2011. – Т.1. – 590 с.; Т.2. – 942 с.; Т.3. – 742 с.
- Податкові пільги: зб. законодавства / уклад. В.С. Ковальський, О.С. Демський. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 392 с.
- Науково-практичний коментар Податкового кодексу України (Розділи 1-4) [Текст]. – Том 1. / Безрудченко С.М., Клименко О.І. та інші . – К. : Професіонал, 2011. – 928 с.
- Науково-практичний коментар Податкового кодексу України. У 2 т. – Т.1 – К.: Професіонал, 2011. – 1900с.

#### **Нормативно-правові акти:**

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №30.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року. — К.: Алерта; Центр учбової літератури, 2017. —584 с.